

CORELAȚIA DIMENSIUNII ECONOMICE CU DIMENSIUNEA SOCIALĂ ȘI ECOLOGICĂ A ACTIVITĂȚII ÎNTREPRINDERII – CONDIȚIE DE INTEGRARE EUROPEANĂ

*Asist. Univ. Drd. Codreanu Carmen
Universitatea „Petre Andrei” Iași*

***Abstract:** World competition and the desire for European integration require taking into account the economic, social and ecologic dimensions of a company's activity and the possibility to communicate with similar companies.*

It is only the combination between the economic efficiency and the profit with the social and ecological dimension of progress that offers equal chances of access for different social classes to exert certain universal citizens' rights, as well as the right to education, to health or labour.

Economic and social efficiency has to offer answers and solutions to some elemental problems: to avoid the economic marginality of Romania, to create the premises for an industrial modern and efficient development, to modernise the agriculture, to develop the jobs, to reduce poverty.

Competiția mondială și dorința de integrare europeană cer luarea în calcul a dimensiunilor economice, sociale și ecologice ale activității întreprinderii și posibilitatea comunicării cu întreprinderile de profil.

Concepută în sens restrâns, eficiența economică a neglijat costurile suportate de natură. Luarea în calcul și a cheltuielilor pentru refacerea naturii, pentru protejarea și dezvoltarea activelor de mediu, este foarte necesară pentru a redefini conceptul de eficiență a activității economice. I se poate spune acestuia triplă eficiență, adică îmbinarea eficienței economice cu eficiența socială și cu cea ecologică, pentru că intereselor economice li se adaugă cele ale societății în ansamblu, iar societatea nu poate să se dezvolte ignorând mediul natural.

Interpretată pe termen lung, producția actuală pare a fi foarte mare față de acum 100 de ani, dar aportul său la ridicarea calității vieții poate fi sensibil mai mic decât această creștere,

pentru că diferența reprezintă cheltuieli și producții consacrate reproducerii unor condiții naturale înainte oferite gratuit de natură.

Eficiența economică trebuie să ofere răspunsuri și soluții la câteva probleme esențiale: evitarea marginalizării economice a României, oprirea dezindustrializării și crearea premiselor pentru o dezvoltare industrială modernă și eficientă, modernizarea agriculturii, dezvoltarea serviciilor, reducerea sărăciei, a decalajelor de dezvoltare în plan teritorial, care se manifestă mai ales între sat și oraș sau în zonele monoindustriale.

Trebuie să pornim de la o analiză atentă a evoluțiilor anterioare ale economiei și societății românești pentru a înțelege rolul complementar al factorilor interni și externi ai dezvoltării, importanța crescută a capitalului uman, a educației, a cercetării științifice și a progresului tehnologic, consensualizarea intereselor naționale cu cele ale partenerilor externi, cunoașterea cât mai aprofundată a punctelor tari și a slăbiciunilor mediului economic și investițional, a oportunităților și riscurilor din economie și societate.

Constrângerile interne cele mai "tari" sunt determinate de resursele naturale, în special cele energetice sau calitatea solului, de demografie (natalitate în scădere, îmbătrânire, migrație), de decalajele economico-sociale (nivelul productivității, sărăcie, nivel tehnologic, gradul de cultură, educație, nivelul de dezvoltare sat-oraș, ponderea mult prea mare a forței de muncă ocupate în agricultură), fenomene naturale și meteorologice extreme, cu potențial catastrofic.

Constrângerile externe semnificative derivă din creșterea concurenței pe piețele globalizate, apariția unor poziții monopoliste în domeniul cunoașterii, cercetării științifice, al noilor tehnologii informatice și comunicaționale, deteriorarea mediului la nivel global, fenomene migraționiste necontrolate, amenințări neconvenționale de gen terorist, adâncirea polarizărilor sociale și cognitive la scară globală.

Eficiența economică a unei firme într-o economie concurențială este asigurată de măsura în care aceasta dispune de un potențial material ai cărui parametri tehnici și funcționali corespund noilor cerințe ale economiei contemporane. Eficiența economică a activității unei întreprinderi se reflectă prin analiza comparată a unui sistem de indicatori tehnico-economici de eficiență.

Din punct de vedere al eficienței sociale, acești indicatori trebuie să fie capabili să reflecte și să evalueze impactul deciziilor întreprinderii asupra celorlalte întreprinderi din mediul său de acțiune, criterii care interesează în mare măsură „actorii” sociali. Eficiența socială presupune creșterea gradului de ocupare a forței de muncă, crearea permanentă de noi locuri de muncă, în special în sectoare cu valoare adăugată mare, care generează venituri mai

mari și creșterea generală a puterii de cumpărare. Acest din urmă lucru implică o creștere pe măsură a productivității și eficienței muncii, scăderea costurilor de producție, folosirea rațională a resurselor materiale și financiare, introducerea progresului tehnic și tehnologic, pregătirea profesională permanentă a forței de muncă. Politicile salariale au un mare impact social. Optime dimensionate, acestea pot contribui la stabilitatea și prosperitatea națională.

Analizând situația din punctul de vedere al eficienței ecologice, o întreprindere care degajă un profit notabil ar putea să se dovedească a fi mai puțin performantă prin activitatea desfășurată dacă se ține seama de costul poluării pe care o generează. Rolul acestui criteriu de eficiență a fost minimizat de către țările occidentale până în anul 1970, dar a revenit în actualitate după această perioadă, când catastrofele ecologice au luat proporții. Acționând asupra naturii, atunci când își produce bunurile de care are nevoie, omul a ajuns acum la stadiul în care trebuie să se reintegreze naturii de care s-a desprins și pe care mereu a dorit să o supună uitând că trebuie să fie în armonie cu ea. Pentru că planeta dă semne tot mai evidente că actualele modele ale existenței umane nu mai pot fi susținute, trebuie să marcăm înțelegerea acestora și să ne aliniem în mod activ la exigențele naturii, pentru a da o șansă perpetuării existenței noastre. O politică eficientă în domeniul protecției mediului este posibilă, dacă este folosit adecvat sistemul economiei de piață.

România dispune de mari rezerve, având în vedere că la un dolar PIB în România reveneau 2,4 kg emisii de dioxid de carbon, în anul 2001, față de 0,4 kg în Olanda, 0,3 kg în Franța și 0,6 în SUA. Cu tehnologii moderne putem reduce atât gradul de poluare, cât și consumul de resurse. Pe de o parte, trebuie să valorizăm situația care rezultă din faptul că volumul emisiilor de CO₂ pe locuitor, în România reprezintă doar 40,3% față de cel din Olanda, 66,1% față de cel din Franța și 21,5% din SUA. Aceasta înseamnă că, la nivel global, cel mai puternic impact poluator provine din partea țărilor dezvoltate. Pe de altă parte, promovându-și propriile interese, țările dezvoltate încearcă să-și protejeze resursele de mediu, prin transfer de industrii poluatoare în alte țări sau prin import de materii prime naturale.

Dinamica economiei de piață și consecințele inflației asupra comportamentului financiar al întreprinderii reprezintă motivațiile esențiale pentru ca analistul economic să depisteze mijloacele care să-i permită realizarea unei analize compatibile cu realitatea economică în care își desfășoară activitatea întreprinderea.

Eficiența economică este reflectată prin performanțele economico-financiare ale întreprinderii, adică modul în care întreprinderea știe să-și valorifice resursele disponibile. Evaluarea performanțelor economico-sociale presupune alegerea indicatorilor de rezultat potriviți pentru a traduce eficiența întreprinderii. Toate întreprinderile au ca principal obiectiv

obținerea unui profit cât mai mare. Totuși, analiza masei profitului nu aduce informații suficiente cu privire la performanțele întreprinderii. De aceea, ea trebuie comparată cu alte mărimi care reflectă efortul depus pentru obținerea profitului. Capacitatea întreprinderii de a obține profit este verificată de către rentabilitate, printr-un sistem de rate de rentabilitate care măsoară eficiența economică a întreprinderii.

Rentabilitatea este unul dintre cei mai sintetici indicatori de eficiență economică și exprimă rezultatele activității întreprinderii. Rentabilitatea întreprinderii se măsoară printr-un sistem de rate ce reprezintă capacitatea întreprinderii de a asigura cea bună utilizare a capitalurilor investite. Aceste rate de rentabilitate se determină ca raport între efectele economice și financiare obținute și eforturile depuse pentru obținerea lor. Principalele rate ale rentabilității sunt următoarele:

1. *Rata rentabilității financiare* – se determină ca raport între:

- Rezultatul net și capitalurile proprii – indicator ce măsoară capacitatea managerului întreprinderii de a asigura rentabilizarea capitalurilor încredințate de acționari;
- Capacitatea de autofinanțare și capitalurile proprii – indicatorul calculat în acest mod exprimă creșterea posibilă a capitalului propriu înainte de distribuirea dividendelor. De aici, rezultă alte două rate ale rentabilității financiare: o rată calculată ca raport între profitul nedistribuit și capitalurile proprii – acționarii sunt remunerați prin majorarea rezervelor și o altă rată determinată ca raport între profitul distribuit și capitalurile proprii – acționarii sunt remunerați prin acordarea de dividende.

2. *Rata rentabilității economice* – se determină ca raport între:

- Excedentul brut de exploatare și capitalul investit – se măsoară capacitatea întreprinderii de a degaja suficient excedent pentru a acoperi costul capitalului împrumutat, riscul economic și financiar, finanțarea creșterii întreprinderii;
- Rezultatul exploatării și capitalul investit – reflectă măsura în care rezultatul exploatării este suficient pentru a finanța necesarul de active circulante și activele imobilizate în activitatea de exploatare.
- Cifra de afaceri și capitalul investit – acest indicator este utilizat în măsurarea creșterii economice a întreprinderii.

Toate aceste rate ale rentabilității sunt mărimi care reflectă efortul depus pentru obținerea masei profitului. Astfel, profitul reprezintă restul rezultat ca urmare a deducerii din veniturile obținute din vânzări a costurilor contabile explicite, ocazionate de obținerea veniturilor respective.

Situația de monopol dobândită de unele întreprinderi, ca urmare a împiedicării intrării în competiție a altor întreprinderi prin unele bariere, garantează acestora supraprofitul de monopol. Acest supraprofit este expresia puterii, și nu a mâinii de lucru ieftine sau a noilor tehnologii. Toate acestea duc la producerea unor grave tensiuni în societate și în natură.

Succesul afacerilor unei firme e dependent de modul în care clientul percepe calitatea produselor și serviciilor pentru a plăti o sumă de bani. De aceea, întreaga activitate a organizației trebuie să fie dirijată de dorințele consumatorilor. Calitatea produselor sau serviciilor este la consumatorul de azi, mai mult ca oricând, criteriul esențial de a prefera o anumită firmă care s-a impus pe piață din punctul de vedere al calității.

Pentru o îmbunătățire continuă a calității produselor și serviciilor, managerii întreprinderilor trebuie să se bazeze pe următoarele principii:

- să adopte o nouă filozofie, renunțând la "nivelul acceptabil" al calității,
- să asigure echipamente necesare de inspecție și încercări,
- să asigure tuturor angajaților instrumentele necesare pentru desfășurarea corespunzătoare a activităților,
- să asigure procese, metode de supraveghere și un sistem informațional eficient, referitor la calitate,
- să asigure îmbunătățirea continuă a calității produselor și serviciilor, pe baza unui plan, pentru a deveni competitivi și pentru a putea rămâne în afaceri,
- să organizeze audituri periodice ale sistemului calității,
- să se orienteze absolut spre client.

Ecologic și social privind lucrurile, este dăunător să sacrificăm natura, să o spoliem și s-o epuizăm pe termen lung, de dragul profitului imediat pe termen foarte scurt. O astfel de viziune îngustă nu se înscrie în rigorile a ceea ce numim management strategic și cooperare intergenerațională eficientă.

Dintre cele opt regiuni de dezvoltare ale țării, regiunea nord-est, în care sunt incluse județele Iași, Bacău, Vaslui, Neamț, Suceava și Botoșani, a rămas constant în afara planurilor de relansare a economiei românești. Deși această zonă se situează pe primul loc în țară ca număr de locuitori, din punct de vedere economic și al indicelui dezvoltării umane este pe ultimul loc. Analiza socio-economică sectorială și regională relevă faptul că regiunea nord-est se confruntă cu grave probleme de dezvoltare economică și socială.

Luând în considerare indicatorii reprezentativi, precum speranța de viață, gradul de urbanizare, ponderea populației ocupate în agricultură, cea a resurselor de muncă în populația totală, numărul drumurilor modernizate, numărul întreprinderilor mici și mijlocii (IMM) la

1.000 locuitori și ponderea veniturilor din export în veniturile IMM-urilor, rezultă faptul că, în cadrul acestei regiuni, două județe – Bacău și Iași – prezintă un grad ridicat de gravitate a problemelor de dezvoltare economică și socială. În celelalte județe – Botoșani, Neamț, Suceava, Vaslui – gradul de gravitate a acestor probleme este foarte ridicat. Tot aceste patru județe se confruntă și cu cele mai grave probleme de ocupare și declin industrial. În județul Iași, gradul de gravitate a acestor probleme este mare, doar în județul Bacău fiind caracterizat drept mediu-redus. Indicatorii luați în calcul, în acest caz, sunt rata șomajului, incidența acestuia în rândul tinerilor și incidența șomajului de lungă durată, dinamica populației ocupate în industrie, precum și raportul dintre numărul persoanelor disponibilizate și efectivul mediu de salariați.

Prin politica de declarare de zone defavorizate, guvernul a urmărit progresul economico-social, prin acordarea unor facilități agenților economici care activează în aceste zone, precum și sprijinirea investițiilor, în vederea creării de noi locuri de muncă și a creșterii producției. Facilitățile de care pot beneficia firmele care își desfășoară activitatea în zonele defavorizate sunt scutirea de la plata taxelor vamale și a TVA pentru echipamentele care se importă în vederea efectuării de investiții, pentru materiile prime și componentele importate necesare desfășurării activității proprii în zonă, scutirea de la plata impozitului pe profit, scutirea de la plata taxelor percepute pentru modificarea destinației sau scoaterea din circuitul agricol a unor terenuri destinate realizării investiției.

Din 1998, de când a fost stabilit cadrul legal pentru funcționarea organismelor de dezvoltare, la nivel regional, evoluția principalilor indicatori economici și sociali nu a cunoscut îmbunătățiri semnificative, regiunea nord-est rămânând tot pe ultimul loc din țară. Rata șomajului s-a menținut, în ultimii ani, mai ridicată decât media la nivel național în această regiune.

În județele regiunii nord-est trăiesc cei mai săraci români: nivelul PIB/locuitor reprezintă sub 80 la sută din media națională.

Indiferența autorităților, dar și mentalitatea oamenilor din această zonă, prea obișnuiți să aștepte ajutor de la alții, au făcut ca Moldova să fie mereu ultima. Și poate că, dacă interesele Moldovei ar fi promovate de clasa politică, destul de puternică în această zonă, dar care nu a făcut mai nimic până acum pentru cei ce i-au ales, nu ar mai exista acest handicap față de celelalte regiuni.

Preluarea modelelor vii de funcționare din natură implică a nu se produce efecte negative, iar dacă acestea au loc, să fie anihilate fără a genera altele. Întreaga existență umană

trebuie să se conceapă în condiții proprii circuitelor economice închise, din care resursele să se recupereze fără pierderi, iar deșeurile și resturile de diferite feluri să-și găsească utilitate.

Datorită agravării lor, importanța problemelor de mediu crește cu fiecare zi, motiv pentru care mulți specialiști o consideră prioritatea numărul unu, înaintea unor priorități de natură economică și socială. Din mai multe puncte de vedere, această ordine de prioritate este deplin justificată, ținând seama de funcțiile vitale pe care le îndeplinește mediul pentru activitățile economice și sociale.

Periclitarea echilibrelor ecologice dă peste cap toate scările de valori și, în cazuri limită, poate conduce la însăși distrugerea sistemelor economice și sociale. Cu toate acestea, nu sunt încă suficient de bine percepute amploarea în timp și spațiu a efectelor degradării mediului asupra domeniilor economic și social, precum și mărimea costurilor pe care le necesită menținerea sau îmbunătățirea calității acestuia. Legătura tot mai strânsă dintre capitalul natural și cel antropocentric impune o analiză atentă a principalelor tendințe care se manifestă în strânsă legătură cu fenomenele de seră, schimbările climatice, reducerea biodiversității, toate acestea fiind complicate în ultimii ani de manifestarea fără precedent a actelor de terorism.

Numai îmbinarea orientării spre eficiența economică și profit cu dimensiunea socială și ecologică a progresului oferă șanse egale de acces, pentru largi categorii sociale, la exercitarea unor drepturi cetățenești universale, precum dreptul la educație, la sănătate sau la muncă.

Bibliografie

- [1] Silvia Petrescu, *Diagnostic economico-financiar*, Ed. Sedcom Libris, Iași, 2004.
- [2] Petru Ștefea, *Analiza rezultatelor întreprinderii*, Ed. Mirton, Timișoara, 2002.
- [3] Maria Niculescu, *Diagnostic global strategic*, Ed. Economică, București, 1997.